

probos

● *Beheer van eikenhakhout*

Patrick Jansen

Inhoud

- Stichting Probos in het kort
- Geschiedenis
- Belang van hakhout
- Beheer
- Hervatten van hakhoutbeheer

Stichting Probos

- Duurzaam bosbeheer:
  - Gezonde financieringsbasis
  - Optimale functievervulling
    - Biodiversiteit
    - Cultuurhistorie
    - Recreatie (sport en routes)
    - Duurzaam houtketen (ook internationaal)
    - Water, CO₂, milieu, etc
- Kennisontwikkeling-kennisverspreiding-innovatie
- 11 mensen
- Financiering o.b.v. projecten

Geschiedenis eikenhakhout

- Al van Romeinen bekend, maar vooral vanaf vroege Middeleeuwen. Oudste Nederlandse boek over hakhout 1820.
- Eikenhakhout leverde vele producten, maar vooral eikenschors (eek voor de leerlooierijen) en talhout (brandhout voor bakkers, palingrokerijen e.d.)

*Het gereedschap van een eekschiller.
Klopsteen, Schilhamer, Bijlen, Zaag en Hiep.*

Geschiedenis eikenhakhout

- Aanleg op woeste gronden, maar ook wel op landbouwgronden
- Na 1840 sterke opleving. Schorsprijzen hoogste stand in 1870 tot 1873
- Daarna gestage teruggang door stijgende loonkosten en verdwijnen afzetmarkten a.g.v. goedkopere looistoffen en andere brandstoffen.
- Verwaarlozing of omvorming van hakhout naar spaartelgenbos en meereisend naaldbos

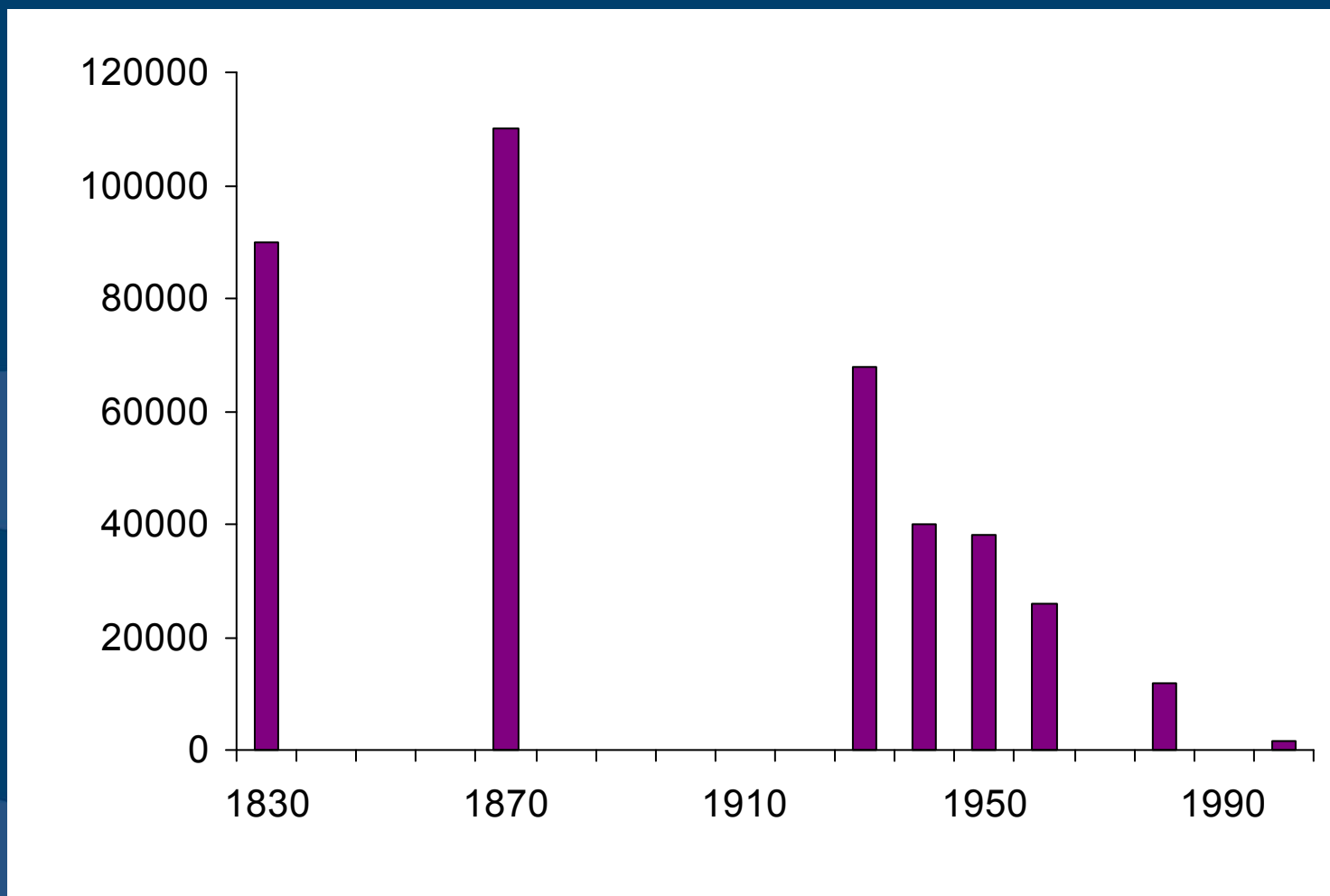
Geschiedenis eikenhakhout

- Tijdens wereldoorlogen en begin jaren 80 kleine oplevingen als gevolg van houtschaarste
- Vanaf jaren 60 aandacht voor natuurwaarde van hakhout
- In 2000 opleving dankzij SN

Hakhoutareaal in verleden

Belang van hakhout

- Cultuurhistorie: herinnering aan bosbeheer in het verleden
- Recreatie: afwisseling en educatieve waarde
- Houtproductie: energiehout (3-4 m³/ha/jr)
- Natuur: regelmatige kap zorgt voor snelle afwisseling stadia, waardoor soorten voor kunnen komen van open vlakten, struwelen en bossen. Licht wordt zeldzaam in het Nederlandse bos. Verder zijn de stobben van belang voor bijvoorbeeld mossen en insecten.

Beheer: tijdstip van kap

- Kapcyclus vroeger afhankelijk van product (palen 5-6, eek 10, brandhout 20 jaar)
- Kapcyclus nu meer afhankelijk van natuurwaarden en stamtal (subsidievoorwaarden): 10-15 jaar?
- Vanaf bladval tot start van sapstroom: half november – begin april

Beheer: velling

- Fasering
- Velling veelal handwerk (bosmaaier, kettingzaag)
  - Schuin afzetten
  - Variabele afzethoogte
  - Rekening houden met uitsleepmethode
- Uitsnoei afhankelijk van afzetmarkt
- Takhout: verruiging, takkenkooi, habitat

Beheer: uitsleep/uitdraagmethoden

- Bij uitslepen schade aan bodem, vegetatie en stobben voorkomen
- Bij voorkeur handmatig uitdragen (vrijwilligers, lage lonen)
- In praktijk vooral gemechaniseerd uitslepen/uitdragen
  - Draagkracht van bodem
  - Kwetsbare vegetatie of dieren
  - Ontsluiting
  - Manoeuvrerruimte

Beheer: uitsleep/uitdraagmethoden

- Spaartelgen/doorgeschoten hakhout:
  - Harvester/forwarder
- Hakhout:
  - Paard
  - Forwarder
  - Mini-uitdraagtrekkers
  - Overdraaien met kraan (op rijplaten)
  - Hooglier

Afzetmarkten

- Brandhout
- Biomassa
- Nichemarkten

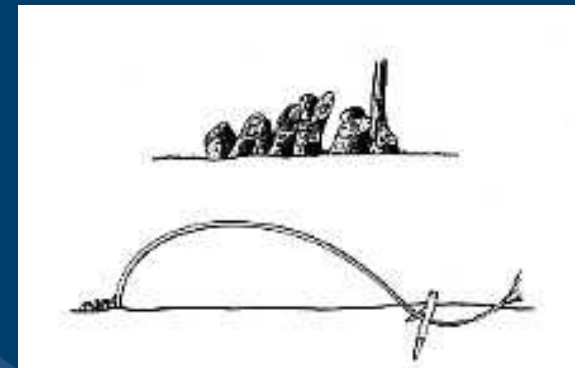

Beheer

- Inboeten
  - Voldoende licht
  - Groot plantsoen van 1,2 of 1,4 meter (of afleggen)
  - Planten of afleggen
- Vraatschade
  - Hoger afzetten (kousenbos)
  - Grote oppervlakten (spreiding)
  - Afschot van 10-20%
  - Takkenkooien??

Hervatten van hakhoutbeheer

- Duizenden hectare doorgeschoten hakhout en spaartelgenbos
- Hoe groot is de kans dat deze percelen weer vitaal uitlopen?
- Afhankelijk van:
  - Geschiedenis van afzetten
  - Groeiplaats
  - Wildvraat
  - Perceelgrootte
  - Wijze van afzetten

Vragen?